

PŘÍSPĚVEK K POZNÁNÍ NĚKTERÝCH ZAJÍMAVÝCH DRUHŮ MICROLEPIDOPTER
ORLICKÝCH HOR A JEJICH PODHŮŘÍ

BEITRAG ZUR ERKENNTNIS EINIGER INTERESSANTER ARTEN
VON ÖRLICKÉ HORY UND SEINES VORLANDES

Oldřich Holub

V tomto příspěvku jsou zahrnuty nálezy z lokalit u obcí Bačetín, Sudín u Dobrušky, Ohnišova a Slavoňova u Nového Města nad Metují /vše cca 450-500 m n.m./, Olešnice /cca 600-700 m n.m./ a Zdobnice /cca 800-900 m n.m./ z let 1973-1976.

Průzkum byl prováděn každý rok koncem července asi do poloviny srpna. Z tohoto důvodu nelze tedy mluvit o soustavném faunistickém výzkumu Microlepidopter této oblasti Čech, ale o pozorováních krátkodobých, opakovaných během 4 let ve stejnou dobu na několika lokalitách této málo zkoumané krajiny. Přes tento časově značně omezený průzkum jsem zde našel řadu zajímavých a někdy i velmi vzácných druhů.

Za vydatnou pomoc při determinování řady Microlepidopter vděčím Dr. V. Felixovi a Dr. B. Starému.

Stigmaeellidae

Stigmella pygmea /Haworth/

Bačetín 4.8.1973, u okraje lesa a cesty.

Incurvariidae

Nemophora minimella /Zeller/

Bačetín 15.8.1976, v zarostlém, křovinatém hájku v louce /chráněné území vodního zdroje/, 2 ks.

Plutellidae

Plutella maculipennis /Curtis/

Sudín 13.8.1976, na louce mezi poli, Bačetín 16.8.1975, na světlo na zahradě.

Argyresthiidae

Argyresthia pruniella /Clerck/

Bačetín 6.8.1974, na listnatých stromech na mezi.

Argyresthia sorbiella /Treitschke/

Bačetín 6.8.1974, na listnatých stromech na mezi.

Zprávy Československé spol. entomologické ČSAV, Praha, 14, 1978

Argyresthia goedartella /Linné/

Bačetín 11.8.1976, na louce u březového hájku, 12.8. 1976, 18. 8. 1976, na křovinách a listnatých stromech na kraji lesa a v louce. Slavoňov 18.8.1976, na úvozové cestě, na mezi.

Lithocolletidae

Lithocolletis tenella /Zeller/

Bačetín 14.8.1976, v zarostlém křovinatém hájku v louce /chráněné území vodního zdroje/.

Gracilariidae

Euspilapteryx aurogutella /Stephens/

Bačetín 14.8.1976, v zarostlém křovinatém hájku v louce /chráněné území vodního zdroje/, Slavoňov 18.8.1976, v úvoze na mezi.

Glyphipterygidae

Choreutis myllerana /Hübner/

Bačetín 13.8.1976, 14.8.1976, 17.8.1976, v zarostlém křovinatém hájku v louce /chráněné území vodního zdroje/ 5 ks, 18.8.1976, na louce v údolí Zlatého potoka. Jde o velice lokální a velice vzácný druh. Je to teprve třetí zaznamenaný nález na našem území. Podrobný rozbor o tomto druhu je uveden na konci souhrnu.

Cosmopterygidae

Cataplectia fulvigutella /Zeller/

Bačetín 14.8.1976, v zarostlém křovinatém hájku v louce /chráněné území vodního zdroje/ 2 ks, Zdobnice 16.8.1976, úvozová cesta s širokou mezí, 3 ks.

Oecophoridae

Depressaria badiella /Hübner/

Bačetín 15.8.1976, večer na světlo v zahradě.

Depressaria douglasella /Stainton/

Bačetín 15.8.1976, večer na světlo v zahradě.

Agonopteryx applana /Fabricius/

Bačetín 13.8.1975, večer na světlo v zahradě.

Agonopteryx liturella /Hübner/

Bačetín 13.8.1975, večer na světlo v zahradě, 14.8.1976, v zarostlém křovinatém hájku v louce /chráněné území vodního zdroje/.

Gelechiidae

Acompsia cinerella /Clerck/

Bačetín 12.8.1976, na louce u březového háje.

Ananacampsis populella /Clerck/

Bačetín 30.7.1973, ve smrkovém lese s vysokou trávou, 14.8.1976, 15. 8. 1976, v zarostlém křovinatém hájku v louce /chráněné území vodního zdroje/.

Caryocolum fischerellum /Treitschke/

Slavoňov 17.8.1976, 18.8.1976, úvozová cesta s vysokou mezí.

Xystophora tenebrella /Hübner/

Bačetín 8.8.1974, 15.8.1974, večer na světlo na zahradě.

Tortricidae

Pandemis heparana /Den. a Schiff./

Bačetín 8.8.1974, 15.8.1974, 15.8.1975, na světlo na zahradě, 5 ks.

Archips podana /Scopoli/

Bačetín 8.8.1974, večer na světlo na zahradě.

Parasyndemis mistrionana /Frölich/

Bačetín 6.8.1974, na okraji lesa.

Paramesia gnomana /Clerck/

Bačetín 4. 8. 1973, večer na světlo na zahradě, 8.8.1976, v zarostlém křovinatém hájku v louce /chráněné území vodního zdroje/.

Acleris emargana /Fabricius/

Bačetín 13.8.1975, na křovinách u březového háje a louky, 18. 8. 1976, v zarostlém křovinatém hájku /chráněné území vodního zdroje/.

Acleris tripunctana /Hübner/

Bačetín 14.8.1976, v zarostlém křovinatém hájku /chráněné území vodního zdroje/, 15.8.1976, na mezi v úvozové cestě, 16.8.1976, 18.8.1976, na louce v údolí Zlatého potoka.

Cnephasia pascuana /Hübner/

Bačetín 8.8.1974, večer na světlo v zahradě.

Dichrorampha petiverella /Linné/

Bačetín 18.8.1976, v zarostlém křovinatém hájku v louce /chráněné území vodního zdroje/, Slavoňov 17.8.1976, v úvozové cestě na mezi.

Dichrorampha alpinana /Treitschke/

Bačetín 2.8.1973, v březovém háji, 1.8.1974, v hlubokém travnatém úvoze, 2 ks.

Laspeyresia pomonella /Linné/

Bačetín 8.8.1974, večer na světlo na zahradě.

Laspeyresia slendana /Hübner/

Bačetín 8.8.1974, večer na světlo na zahradě..

Latronympha strigana /Fabricius/

Bačetín 6.8.1974, na světlo na zahradě, 17.8.1976, na louce v údolí Zlatého potoka, Slavoňov 11. 8. 1974, na stráni u lesa, 18. 8. 1976, na mezi v úvozové cestě, Zdobnice 16.8.1976, na mezi v úvozové cestě.

Phaneta lacteana /Treitschke/

Bačetín 17.8.1976, na louce v údolí Zlatého potoka.

Phaneta compoliliana /Den. a Schiff./

Bačetín 3.8.1974, večer na světlo na zahradě.

Zeiraphera insertana /Fabricius/

Bačetín 17.8.1976, v zarostlém křovinatém hájku v louce /chráněné území vodního zdroje/.

Epinotia solandriana /Linné/

Bačetín 4.8.1974, u březového háje na louce.

Epinotia tenerana /Den. a Schiff./

Bačetín 13.8.1976, na louce u březového háje, 15. 8. 1976, 17. 8. 1976, 18. 8. 1976, v zarostlém křovinatém hájku v louce /chráněné území vodního zdroje/.

Epinotia brunnichiana /Linné/

Bačetín 30.7.1973, v březovém háji, v močálišti s vysokou travou, 3 ks. 4. 8. 1974, u březového háje, 12. 8. 1976, na okraji lesa a louky.

Epinotia parykulliana /Fabricius/

Bačetín 18.8.1976, na louce v údolí Zlatého potoka.

Ancylis derasana /Hübner/

Olešnice 12.8.1974, na vzrostlé louce.

Paracelypha rivulana /Scopoli/

Bačetín 12.8.1976, na okraji lesa a louky.

Hedya pruniana /Hübner/

Bačetín 4.8.1974, v březovém lese.

Bactra lanceolana /Hübner/

Bačetín 11.8.1976, na louce u březového lesa.

Sciaphila branderiana /Linné/

Bačetín 2.8.1973, na okraji březového háje a louky.

Aetheidae

Aethes smeathmanniana /Fabricius/

Bačetín 18.8.1976, v zarostlém křovinatém hájku v louce /chráněné území vodního zdroje/.

Aethes badiana /Hübner/

Bačetín 4.8.1973, večer na světlo na zahradě.

Alucitidae

Platyphtilia pallidactyla /Hübner/

Ohnišov 31.7.1973, na polní cestě u jeteliště, Bačetín 1.8.1974, 8.8.1974, večer na světlo na zahradě, Zdobnice 16.8.1976, úvozová cesta se zarostlou mezí.

Eucnemidophorus rhododactylus /Den. a Schiff./

Bačetín 3.8.1973, večer na světlo na zahradě, Slavoňov 11.8.1974, na louce u lesa.

Oxyptilus parvidactylus /Haworth/

Slavoňov 17.8.1976, 18.8.1976, na úvozové cestě s vysokou mezí.

Stenoptilia pterodactyla /Linné/

Zdobnice 16.8.1976, na mezi v úvozové cestě, 2 ks.

Merrifieldia tridactyla /Linné/

Bačetín 1.8.1974, v hlubokém travnatém úvozu.

Phycitidae

Pempelia ornatella /Den. a Schiff./

Bačetín 1.8.1974, v hlubokém travnatém úvozu.

Ephestia elutella /Hübner/

Bačetín 8.8.1974, večer na světlo na zahradě.

Homoesoma binavellum /Hübner/

Bačetín 2.8.1973, v březovém háji, 8.8.1974, večer na světlo na zahradě.

Crambidae

Chilo cicatricellus /Hübner/

Sudín 3.8.1976, na louce mezi poli.

Agriphila tristella /Den. a Schiff./

Bačetín 2.8.1973, na louce u Zlatého potoka, 2 ks, 8.8.1974, večer na světlo na zahradě, 2 ks, Slavoňov 11. 8. 1974, stráž u lesa, 2 ks.

Agriphila culmella /Linné/

Bačetín 2.8.1973, v březovém háji, 3. 8. 1973, večer na světlo na zahradě.

Catoptria falsella /Den. a Schiff./

Bačetín 3.8.1973, večer na světlo na zahradě.

Galleriidae

Aphomia sociella /Linné/

Bačetín 5.8.1973, večer na světlo v zahradě.

Pyrilidae

Aglossa piquinalis /Linné/

Bačetín 5.8.1973, 4.8.1973, večer na světlo na zahradě.

Pyraustidae

Scoparia ambigua /Treitschke/

Bačetín 2.8.1973, v březovém háji, 8.8.1974, na světlo na zahradě, 2 ks. 13.8.1976, na louce u březového háje.

Pyrausta migrata /Scopoli/

Bačetín 18.8.1976, v zarostlém křovinatém hájku v louce /chráněné území vodního zdroje/.

Pyrausta purpuralis /Linné/

Bačetín 13.8.1976, v zarostlém křovinatém hájku v louce /chráněné území vodního zdroje/.

Sitochroa palealis /Den. a Schiff./

Bačetín 8.8.1974, 17.8.1974, večer na světlo na zahradě.

Loxostege sticticalis /Linné/

Bačetín 16.8.1975, na hrachovém poli.

Udea lutealis /Hübner/

Bačetín 23.7.1974, v louce na kvetoucím bodláku, 11. 8. 1976, na louce u březového háje, Ohnišov 15.8.1975, na okraji lesa a pole.

Udea nivealis /Fabricius/

Bačetín 2.8.1973, na lesní cestě v údolí Zlatého potoka, 2 ka.

Haritala ruralis /Scopoli/

Bačetín 8.8.1974, večer na světlo v zahradě.

Podrobnosti k druhu Choreutis myllerana / Fabricius / z čeledi Glyphipterygidae /syn. angustana Hb., scintilulana Hb., scintilulalis Tr./.

První nález u nás uvádí Dr. J. Sterneck pod č. 2313 s lokalitami Roztoky u Prahy / Nickerl / 10. 8. 1861, Neustadt a. d. Tafelfichte /Tschield Fr./, Karlsbad /Sterneck/. Prof. K. Hrubý uvádí v Prodrumu Lepidopter Slovenska pod č. 584 str. 261 nálezy z r. 1959 z lokalit Spišská Nová Ves /Reiprich/ a Smolnická Huta /Patočka/.

Živné rostliny jsou podle Hrubého hluchavky Lamium purpureum L., album L. a šišák vroubkovaný Scutellaria galericulata L. Podle Heringa smad i jiné rostliny. Hering také uvádí, že jde o druh všude hojný, což je jistě mylný názor! /Die Blatternmienen Mittel- und Nordeuropas 1935 - 1937 str. 480/. Stejně jako to, že housenky v mládí minují. Hering sám v tomto díle uvádí, že mina nebyla ještě přesně popsána! Také Schütze uvádí, že v mládí housenky minují a pouze na živných rostlinách Scutellaria galericulata L. a Lamium. Nickerl uvádí také jen šišák.

Biologie: Druh je u nás velmi lokální a velice vzácný, má 2 generace. Housenky v mládí minují, jak uvádějí zmínění autoři, ale tato jejich činnost je málo pravděpodobná. Zatím nebylo nijak dokázáno. Jisté je, že později žijí jednotlivě v rourovitě svinutých listech, které napadají odspodu nahoru. Jedna housenka spotřebuje 3-4 listy a nakonec se zakuklí v místě žiru v zámotku v nejhořejším napadeném listě.

V Bačetíně bude nejpravděpodobnější živnou rostlinou šišák, druh, který roste na celém území našeho státu roztroušeně v příkopech a na vlhkých loukách, nikde však hojně. V poslední době se melioracemi jeho výskyt značně zmenšil, takže i výskyt Choreutis myllerana /Fabr./ bude stále vzácnější. Právě v místech, kde byl motýl sbírán, jde o louky neobdělávané, nemeliorované a vlhké, viz uvedené chráněné území vodního zdroje pro vodovod obce a močálovitá louka v údolí Zlatého potoka.

Z u s a m m e n f a s s u n g

In dem Beitrag werden Funde einiger interessanter Microlepidoptera angeführt. Die Funde wurden in den Jahren 1973 - 76 im Zeitraum vom

30.7. bis 18.8. gemacht. Die Liste enthält eine lokale und seltene Choreutis myllerana /Fabr./ der Familie Glyphipterygidae. Es ist erst der dritte belegte Fund auf unserem Gebiete in der Geschichte unserer Entomologie.

L i t e r a t u r a

- H r u b ý K., 1964: Prodnromus Lepidopter Slovenska, SAV Bratislava
K o m á r e k J., T y k a č J., 1952: Atlas motýlů, Melantrich Praha.
M i c k e r l O., 1908: Die Motten Böhmens VI., Praha.
R a z o w s k i J., 1969: Klucze do oznaczania owadów Polski, Tortricidae i Sparganothinae, Państwowe wydawnictwo naukowe Warszawa.
S c h ü t z e K.T., 1932: Biologie der Kleinschmetterlinge, Stuttgart.
S c h w a r z R., 1953: Motýli, III. díl ČSAV Praha.
S p u l e r A., 1910: Die Schmetterlinge Europas, E. Schweizerbatsche Verlagsbuchhandlung, Stuttgart.
T o l l S., 1959: Klucze do znaczenia owadów Polski, Micropterygidae, Eriocraniidae, Państwowe wydawnictwo naukowe, Warszawa.

Adresa autora (Anschrift des Autors):

Oldřich Holub, akad. malíř, Na černé hoře 14, 160 00 Praha 6 - Dejvice.